

Statens landbruksforvaltning
Postboks 8140 Dep
0033 Oslo

Deres ref

Vår ref
200801494-/STD

Dato
19.12.2008

Fastsettelse av samlet forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren samt forskrift om formidling av slike tilskudd

1. INNLEDNING

Vedlagt følger Landbruks- og matdepartementets forskrifter av 19. desember 2008 om pristilskudd i landbrukssektoren (pristilskuddsforskriften), om formidling av pristilskudd til landbrukssektoren (formidlingsforskriften), samt om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr. Forskriftene trer i kraft 1. januar 2009.

I forbindelse med forskriftsfastsettelsen vil departementet i det videre kort redegjøre for forskriftenes endelige innhold, med bakgrunn i de innspill som ble mottatt i forbindelse med høringen av forskriftsutkastene.

2. BAKGRUNN

Landbruks- og matdepartementet har over en lengre periode sett behov for en revisjon av regelverket for pristilskuddene i landbrukssektoren. De tidligere forskriftene for pristilskudd var ulikeartede i sin oppbygning og inneholdt mye av den samme informasjonen. Videre var tilskuddsformidlernes plikter og rettigheter i varierende grad forskriftsfestet.

Gjennom de to nye samleforskriftene er det søkt å oppnå et mer helhetlig og brukervennlig regelverk for pristilskudd. Regelverket vil i større grad enn før bli supplert med utdyping i rundskriv og annet veiledningsmateriell.

2.1 Forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren

Pristilskuddsforskriften regulerer forholdet til tilskuddsmottaker. Forskriften er i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett, med noen få realitetsendringer.

Forskriften inneholder kun generelle rettsregler som gjelder på området. Samtlige utmålingsregler er flyttet over til jordbruksavtalen, se nærmere under kapittel 8. På denne måten reduseres behovet for å foreta hyppige endringer av forskriften etter hvert jordbruksoppgjør. Formålene for de enkelte pristilskuddsordningene vil bli presentert for Stortinget i Landbruks- og matdepartementets årlige budsjettproposisjon. De enkelte ordningene vil også bli utdypet nærmere i rundskriv fra Statens landbruksforvaltning. Rundskrivene skal gi en samlet og helhetlig fremstilling av alle relevante opplysninger som fremgår av forskriften, jordbruksavtalen og departementets budsjettproposisjon, og sikrer dermed brukervennlighet i forhold til tilskuddsmottakerne.

2.2 Forskrift om formidling av pristilskudd til landbrukssektoren

Formidlingsforskriften formaliserer og kodifiserer¹ forhold knyttet til de omsetningsledd som formidler pristilskudd til produsentene. Forskriften skal sikre at utbetaling av pristilskudd gjennom omsetningsledd skjer på en forsvarlig måte, og i samsvar med økonomireglementet for staten. Gjeldende rett videreføres på de fleste punkter.

2.3 Forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr

Som en konsekvens av at pristilskuddene samles i en felles forskrift, fastsetter departementet også en egen forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr. Denne avgiftsordningen var tidligere samlet i en fellesforskrift sammen med prisnedskrivningstilskudd og matkorntilskudd.

3. HØRINGEN AV FORSKRIFTSUTKASTENE

Departementet sendte de tre forskriftsutkastene på høring den 29. september 2008. Fristen for å avgi høringsuttalelser ble satt til 1. desember 2008.

Høringsnotatet ble sendt til i alt 43 høringsinstanser. Departementet har mottatt høringsuttalelser fra til sammen 19 høringsinstanser, hvorav seks av dem ikke hadde merknader til de fremsatte forslagene.

Inntrykket fra høringen er at departementets forslag i det vesentlige er godt mottatt. Høringsinstansene har generelt sett stilt seg positiv til forslaget om ny samlet pristilskuddsforskrift. Det uttrykkes forståelse for behovet for sammenslåing av

¹ Gjøre forvaltningspraksis om til forskriftsfestede rettsregler

regelverket for pristilskudd, for å oppnå et mer helhetlig og brukervennlig regelverk. Noen av høringsinstansene mener likevel at samordningen av de ulike pristilskuddsordninger har gått for langt.

Høringsinstansene stiller seg også generelt sett positive til forslaget til formidlingsforskrift. Det er enighet om behovet for en økt formalisering og kodifisering av forholdet til omsetningsleddene, der disse opptrer som formidlere av pristilskudd til produsentene på vegne av staten. Det er også bred enighet om behovet for en nærmere regulering av visse grunnvilkår som må være oppfylt for å kunne få ta del i tilskuddsformidlingen. Det er imidlertid kommet en rekke reaksjoner på forslaget om å fjerne a konto-ordningen for tilskuddsformidlere.

De merknadene som knytter seg til de konkrete forslagene blir behandlet nedenfor under de respektive kapitler.

4. PRISTILSKUDDSFORSKRIFTEN

4.1 Formål og virkeområde

4.1.1 *Innledning*

Det generelle formålet for pristilskuddene i landbrukssektoren ble i forskriftsutkastet foreslått å være: ”å øke inntekter, redusere kostnader og utjevne distriktsforskjeller i produksjon og omsetning av jordbruksprodukter i tråd med de målsetninger Stortinget har fastsatt.”

Den nye pristilskuddsforskriften søker å skape en samlet overbygning for alle pristilskudd i norsk landbruk, det vil si de pristilskuddene som i dag faller inn under jordbruksavtalen kapittel 5 om pristilskudd. Unntak er kun gjort for distrikts- og kvalitetstilskudd til grøntproduksjon for norskprodusert frukt, bær og veksthusgrønnsaker samt salat på friland, som i dag reguleres av forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket § 6.²

4.1.2 *Høringsinstansenes syn*

Norske Felleskjøp BA (Felleskjøpet) stiller seg kritisk til forslaget om et samlet overordnet formål for alle pristilskuddsordningene. Dette fordi forskriftens formål landbrukspolitisk sett kan bli tilnærmet altomfattende, og ikke avgrensende. Felleskjøpet frykter at en utydeliggjøring av formålet over tid kan innebære en uthuling av ordningene og forvanske den konkrete oppfølgingen.

² Se nærmere om dette unntaket i høringsnotatet av 29. september 2008 kapittel 2.5.

Felleskjøpet er også uenig i at ordningen med prisnedskrivningstilskudd til korn skal omfattes av pristilskuddsforskriften. Det påpekes at ordningen i stor grad avviker fra de øvrige ordningene og at det er større fellestrekk mellom ordningen med prisnedskrivningstilskudd på korn og prisutjevningsbeløp på kraftfôr enn mellom kornordningene og øvrige sektorer. Selskapet kan heller ikke se at man oppnår noen forenklingseffekt av å splitte disse ordningene og etablere en ny forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr. Sett fra et brukersynspunkt mener *Felleskjøpet* at det ville vært enklere å forholde seg til ordningene som er knyttet til markedsordningen for korn dersom disse er samlet i en forskrift slik de er i dag.

Norges Bondelag, Norsk Landbrukssamvirke og Felleskjøpet har i sine høringssvar påpekt at frakttilskuddene avviker så vidt mye fra de øvrige tilskuddsordningene at de bør skilles ut i en egen forskrift. I høringsuttalelsen fra Norges Bondelag fremheves det videre at: ”*En sammenslåing forutsetter imidlertid at formålet med tilskuddene ikke blir uklart. Forskrift for frakttilskudd og forskrift for pristilskudd har per i dag to helt klare, ulike formål. Norges Bondelag mener at ved å slå sammen disse to forskriftene, vil det bli vanskelig å etterprøve om det er det ene eller det andre virkemiddelet som oppfyller formålet.*”

Hoff Norske Potetindustrier BA (Hoff) og Norsk Landbrukssamvirke påpeker at de ikke kan se fordeler av forslaget om at også forskrift om pristilskudd til rektifisering av potetsprit på sikt skal vurderes innlemmet i samordningen. Hoff fremhever at prisnedskrivningstilskudd for potetsprit avviker betydelig fra de andre pristilskuddene. Dette fordi tilskuddet er knyttet til et foredlet produkt og koblet opp mot avtaler om avtak av avrens. Selskapet kan således vanskelig å se at ordningen kan inkorporeres i en generell forskrift uten at det enten leder til en vesentlig komplisering av den generelle ordningen eller at man får en betydelig substansiell endring av sistnevnte.

Kornbøndernes Interesseorganisasjon har ingen merknader til de konkrete forslagene, men fremhever på prinsipielt grunnlag at de mener koblingen mellom jordbruksavtalen og landbrukspolitiske virkemidler ikke er riktig på lang sikt. Det påpekes i den forbindelse at andre enn de som er representert ved forhandlingsbordet blir berørt av virkemidlene, og det stilles spørsmålsteget med hva som skjer dersom det ikke lengre fremforhandles jordbruksavtaler.

4.1.3 *Departementets vurdering*

Departementet er ikke enig i at forslaget til et felles overordnet formål vil innebære en utydeliggjøring og uthuling av formålene for de ulike pristilskuddsordningene. Det overordnede formålet er søkt utformet i tråd med hovedprinsippene for norsk landbrukspolitikk, og det er lagt vekt på å gjøre det dynamisk gjennom en henvisning til de målsetninger som Stortinget til enhver tid fastsetter. I høringsnotatet ble det redegjort for at utkastet bygger på den forutsetning at en nærmere presisering av formålene for de ulike tilskuddene blir presentert i departementets årlige budsjettproposisjon. På

denne måten ønsker departementet å sikre at formålene presenteres for Stortinget. Gjennom behandlingen av budsjettproposisjonen fastsetter Stortinget formål for de ulike pristilskuddsordningene. Dette er i samsvar med den modellen som er gjennomført for andre tilskuddsordninger, for eksempel produksjonstilskuddene. Både det overordnede formålet i forskriften og formålene for de ulike delordningene, vil også bli utdypet og fortolket i rundskriv utarbeidet av Statens landbruksforvaltning.

Departementet merker seg også Norges Bondelags bekymring for at et generelt overordnet formål skal skape problemer for etterprøving av måloppnåelsen. Bekymringen knytter seg særlig til at Norges Bondelag mener at frakttilskuddene har et helt annet formål enn de øvrige pristilskuddene. Departementet vil fremheve at flere av pristilskuddsordningene i dag har separate formål, og at det dermed ikke kun er frakttilskuddene som har et formål som kan skille seg fra de øvrige pristilskuddene. Departementet viser til at også utarbeidningen av én felles forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket innebar at en rekke ulike ordninger med til dels store avvik i formålene ble samlet under ett formål i samme forskrift. Så langt departementet har kunnet registrere, har forvaltningen av ordningene etter denne sammenslåingen ikke medført problemer av betydning.

Departementet står fast ved at det er riktig å skape en samlet overbygning for alle pristilskudd i norsk landbruk, for å skape et helhetlig og brukervennlig regelverk. Det er viktig å få et felles regelverk for tilskuddsordninger som i stor grad forvaltes etter de samme prinsipper slik det er tilfelle for pristilskuddene, inklusive frakttilskuddene. Erfaringene fra utarbeidningen av én felles forskrift for produksjonstilskuddene har vist fordelene ved dette.

Pristilskuddsforskriften regulerer kun de generelle rettsreglene på området. Som generelle rettsregler regnes her overordnede vilkår for utbetaling av tilskudd, samt mottakers opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner, dispensasjon og klage. Også i de tidligere forskrifter er disse rettsreglene langt på vei like. Det utgjør således en betydelig forenkling å samle dem i en felles forskrift. Departementet står videre fast ved at det også utgjør en vesentlig rettsteknisk forenkling at utmålingsreglene nå i sin helhet samles i jordbruksavtalen. Jordbruksavtalen skal regulere virkemidlene i den jordbrukspolitikken som er fastsatt av Stortinget. Som ovenfor nevnt vil de enkelte pristilskuddsordningene bli utdypet nærmere i rundskriv som er under utarbeidelse av Statens landbruksforvaltning. Det blir utformet fem rundskriv fordelt på temaområdene egg, slakt, melk, ull og korn. I disse rundskrivene vil det bli gitt en nærmere regulering av de spesielle rettsvilkår som gjelder for utbetaling av tilskudd i de enkelte ordningene. Videre vil nærmere retningslinjer for utbetaling, søknadsrutiner og rapportering mv. kunne møte behovet under den enkelte ordning. Departementet bemerker for øvrig at pristilskuddsforskriftens virkeområde i hovedtrekk er det samme som jordbruksavtalens kapittel 5 om pristilskudd.

Departementet arbeider for tiden med utformingen av en ny forskrift om prisnedskrivningstilskudd ved produksjon av rektifisert potetsprit. Forskriftsutkastet ble sendt på høring 23. oktober 2008. Det er i høringsbrevet signalisert at departementet etter gjennomgangen av høringsinnspillene vil vurdere en videre inkorporering av forskrift om prisnedskrivningstilskudd for potetsprit. Departementet har enda ikke tatt stilling til spørsmålet om samordning. Arbeidet med forskriften om potetsprit pågår fortsatt og departementet finner det hensiktsmessig å komme tilbake til dette i forbindelse med fastsettelsen av forskriften for potetsprit.

4.2 Pristilskudd til egg

I departementets høringsutkast ble det foreslått enkelte endringer i frakttilskuddsordningen for egg. Kun godkjente eggpakkerier kan motta frakttilskudd for egg. Kravene for å kunne opptre som et godkjent eggpakkeri ble foreslått endret. Herunder ble kvalitetskrav (krav til lysemaskin) foreslått opphevet. Videre ble det foreslått å endre størrelseskravet for eggpakkerier. I den tidligere forskriften var det krav om at eggpakkeriet måtte ha skriftlig avtale om løpende mottak av egg fra minst 20 eggprodusenter, samt en årlig leveranse fra hver enkelt produsent på minst 500 kg pr. år, og samlet mottak fra produsentene pr. år må være på minst 50 tonn egg. Med utgangspunkt i dagens gjennomsnittlige dyreantall hos en eggprodusent, ville de volumkrav som spesifiseres i tidligere forskrift være tilfredsstillende med 8 produsenter tilknyttet et eggpakkeri. Som nevnt i høringsnotatet går, strukturendringene i denne bransjen mot færre og større produsentenheter, og det ble derfor antatt at et antallskrav på 8 tilknyttede produsenter raskt kunne komme i utakt med utviklingen. Departementet foreslo på den bakgrunn både å fjerne volumkravet og å sette antallskravet ned til 4 produsenter.

Det har i prosessen frem mot ny forskrift vært fremmet ulike synspunkter fra bransjen når det gjelder hvor mange tilknyttede produsenter som bør kreves. *Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund* fremhever i sin høringsuttalelse at et antallskrav på 4 eggprodusenter bør inkludere eventuelt egen eggproduksjon som pakkeriet har.

Departementet viser til den tidligere vurderingen i høringsnotatet, og fastholder forslaget om minst fire tilknyttede produsenter. Det vises for øvrig til at departementet har bedt Statens landbruksforvaltning om å vurdere hele godkjenningsordningen for eggpakkerier inkludert antalls- og volumkrav. Når denne utredningen foreligger, vil departementet foreta en helhetlig vurdering av ordningen.

Departementet mener imidlertid at begrepet "*skriftlig kontraktmessig avtale*" i pristilskuddsforskriften § 3 annet ledd er unødvendig tungvint, siden begrepene "kontrakt" og "avtale" er synonyme. Ordlyden endres derfor til: "*Det kan gis frakttilskudd til eggpakkeri for transport av egg fra produsent til eggpakkeri som har skriftlig avtale om løpende mottak av egg fra minst 4 produsenter utenom egen virksomhet.*"

4.3 Pristilskudd til slakt

4.3.1 *Karenstid kalv*

Departementet har fremsatt forslag om å endre karenstiden for kalv, som flyttes mellom soner med ulik tilskuddssats, fra seks måneder til tre måneder. Det har i høringen ikke fremkommet merknader til forslaget, og departementet fastsetter den foreslåtte endringen i karenstidsbestemmelsen. Avtalepartene har i forhandlingsmøte 24. november 2008 kommet til enighet om at denne utmålingsregelen flyttes inn i jordbruksavtalens kapittel 5.3.2, se nærmere under kapittel 8 nedenfor.

4.3.2 *Endring i vilkår for utbetaling av distriktstilskudd slakt i Nord-Norge*

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre kravet om at både jordbruksforetaket som leverer dyrene og slakteriet må ha sin beliggenhet i Nord-Norge, for at distriktstilskudd for sone 4 og 5 skal kunne utbetales til produsent. Det ble imidlertid foreslått et unntak fra dette kravet dersom transport av slaktedyr til slakteri i Nord-Norge ville være i strid med Mattilsynets transportregelverk for levende dyr. To av høringsinstansene har vært kritiske til forslaget om å videreføre dette kravet.

Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund mener at forslaget er basert på at det er viktigere å støtte Norturas virksomhet enn å sikre bøndene i landsdelen best mulig inntekt av sin produksjon. Dette fordi produsenter sør i regionen vil få dårligere betalt når de ikke kan levere til varemottakere utenfor Nord-Norge. *Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund* mener det alternativt må utarbeides en egen tilskuddsordning til slakterier i Nord-Norge og at kravet om leveranse til slakterier i Nord-Norge da kan avvikles. *Limousin Unik Norge BAs* argumenter er i stor grad sammenfallende med de i høringsuttalelsen fra *Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund*. *Limousin Unik Norge BA* foreslår at slakterier i Nord-Norge må få behovsdokumenterte direkte bevilgninger og at kravet for produsenter i landsdelen til å levere til slakterier i Nord-Norge for å motta den høyere tilskuddssatsen da må bortfalle.

Departementet viser til at den høyere tilskuddssatsen for distriktstilskudd kjøtt i Nord-Norge er relatert til produksjonsulemper både hos primærprodusent og i slakteriledet. Blant annet vil produsentene ved leveranse til slakteri i Nord-Norge jevnlig få en lavere avregningspris enn det som gis ved slakterier utenfor landsdelen. Dersom kjøttprodusenter i Nordland kan levere dyr til slakteri utenfor landsdelen, og ved dette oppnå en høyere avregningspris, og samtidig fortsatt motta den høye tilskuddssatsen, vil produsentene dermed få en kompensasjon for en ulempe de ikke lenger har.

Grunnlaget for vilkåret om at husdyrprodusenter i Nord-Norge må levere dyr til slakt i landsdelen for å kunne motta distriktstilskudd med høy sats, er å bidra til fortsatt

grunnlag for slakteridrift i denne delen av landet. Dette gjelder uavhengig av om det er Nortura eller andre markedsaktører som har slakterivirksomhet i regionen.

På grunnlag av overnevnte syn samt de vurderingene som er gitt i departementets høringsbrev, videreføres kravet om at produsenter i Nord-Norge må levere dyr til slakteri i landsdelen for å kunne motta distriktstilskudd kjøtt med høy sats. Unntak gjelder dersom transport av slaktedyr til slakteri i Nord-Norge ville være i strid med Mattilsynets transportregelverk for levende dyr. Avtalepartene har i forhandlingsmøte 24. november 2008 kommet til enighet om at denne utmålingsregelen flyttes inn i jordbruksavtalens kapittel 5.3.2, se nærmere under kapittel 8 nedenfor.

4.4 Pristilskudd til melk

For pristilskudd til melk er det i forslaget ikke lagt opp til større realitetsendringer. Utkastet inneholder likevel en presisering av vilkårene i dagens regelverk, ved at det presiseres at det er Klagenemnda for kvoteordningen for melk (Klagenemnda) som skal ha det endelige ansvaret for tolkning av kvoteordningen i enkeltsaker. Klagenemndas avgjørelse skal således være førende for produsentenes krav på pristilskudd der spørsmål om kvote er avgjørende.

I sitt hørings svar gir *Norges Bondelag* sin tilslutning til at denne presiseringen inntas i forskriften. Det har i høringen ikke fremkommet ytterligere merknader til forslaget, og departementet fastsetter dermed endringen i samsvar med tidligere forslag.

4.5 Pristilskudd til norsk ull

4.5.1 *Oppheving av ullåret*

Departementet foreslår i høringsutkastet at det særskilte ullåret for fastsettelse av tilskuddssatser avvikles, og at nye tilskuddssatser skal iverksettes fra 1. januar hvert år. Tre høringsinstanser har kommet med merknader til forslaget.

Norsk Sau og Geit oppgir at innføringen av obligatorisk klipping av alle slaktelam på slakteri erfaringsmessig i liten grad har medført redusert mengde ull klippet hos jordbruksforetakene med sauehold ("hjemmeklippet ull"). Norsk Sau og Geit viser til gode erfaringer med nåværende periodisering av ullåret, og at en endring kan medføre uheldige utslag ved eventuell endring i tilskuddssats. Dette fordi endring i tilskuddssats kan gi uheldig endring i tidspunkt for leveranse av hjemmeklippet ull som vil gi problemer for driften av ullstasjonene (ullmottakene).

Nortura BA og Fatland Gjestal Ull AS framfører tilsvarende argumenter i sine høringsuttalelser, og ber om at forslaget om oppheving av det særskilte ullåret ikke gjennomføres.

En av begrunnelsene for departementets forslag om avvikling av ullåret (1. september – 30. august) var at samlet kvantum hjemmeklippet ull er betydelig redusert etter innføringen av klipp på slakteri av sau/lam levert til slakt. Dette skulle tilsi at produsentenes leveringsmønster av ull i mindre grad ville bli påvirket av en endring i tilskuddssats. Departementet har innhentet ytterligere informasjon om andel hjemmeklippet ull og ull klippet på slakteriene. I følge disse opplysningene er andelen av hjemmeklippet ull større enn det departementet la til grunn for forslaget om avvikling av det særskilte ullåret. Departementet vil videre vise til at det også i andre sammenhenger knyttet til jordbruksavtalen er etablert periodiseringer som adskiller seg fra et kalenderår. På bakgrunn av dette finner departementet at ullåret ikke bør avvikles.

4.5.2 *Kjøpeplikt på norsk ull*

I høringsutkastet foreslo departementet en oppheving av bestemmelsen om ullstasjonenes kjøpeplikt for norsk ull. Departementet la til grunn at det er mer naturlig at den norske ullomsetningen styrkes gjennom økonomiske virkemidler enn gjennom en kjøpeplikt hvor det ikke tas hensyn til ullstasjonenes muligheter for å kunne omsette ulla uten tap.

Norges Bondelag har i sitt hørings svar argumentert for at kjøpeplikten tillagt alle norske ullstasjoner ikke må oppheves. For å sikre avsetningen av all norsk ull, fremheves det at det er viktig at kjøpeplikten opprettholdes og at det vil være i strid med pristilskuddenes formål om en fjerner kjøpeplikten.

Departementet vil vise til at dagens ordning med utbetaling av ulltilskuddet gjennom ullstasjonene, sammen med oppgjøret for levert vare, fungerer godt i praksis. Tilskuddsordningen bidrar til at produsentene i dag har avsetning på sin ullproduksjon. Ut fra nåværende situasjon har derfor bestemmelsen om kjøpeplikt ingen funksjon. Ved en reduksjon av tilskuddssatsene kan man få en situasjon hvor tilskuddsnivået ikke lenger dekker omsetnings- og behandlingskostnadene for ulla. Å pålegge ullstasjonene kjøpeplikt i en slik situasjon ville innebære at disse foretakene måtte kjøpe norsk ull selv om det ikke lenger er regningsvarende å omsette deler av den norske ullproduksjonen. Departementet finner at kravet til en ubegrenset kjøpeplikt tillagt ullstasjonene i en slik situasjon, ville være et uforholdsmessig krav.

Departementet finner at man ikke gjennom en forskrift om pristilskudd kan grunnge en type mottaksplikt slik det er fastsatt for andre jordbruksråvarer gjennom regelverket om markedsregulering. Med grunnlag i overnevnte og det som er anført i

høringsbrevet, fastholder departementet en oppheving av bestemmelsen om kjøpsplikten på norsk ull.

4.6 Tilskudd til korn

Gjeldende frakttilskuddsforskrift for korn § 5 annet punktum gir Statens landbruksforvaltning hjemmel til å fastsette særlige satser for mellomfrakttilskudd ved frakt av kli til Bergneset fra møllesteder utenfor overskuddsområdet. Etter de opplysninger som departementet satt inne med under forskriftsarbeidet, har denne hjemmelen imidlertid aldri blitt benyttet. I lys av at dette mente departementet at det var forsvarlig å oppheve bestemmelsen.

I sin høringsuttalelse har *Felleskjøpet* påpekt at årsaken til at ordningen aldri har vært benyttet, er at de potensielle brukere ikke har vært oppmerksomme på denne muligheten. I stedet har aktørene valgt å transportere kli fra overskuddsområdet (Skien og Oslo) til Bergneset med fullt frakttilskudd. Dette innebærer betydelig lenger frakt enn forsyning fra underskuddsområdet. Felleskjøpet fremhever at det ville vært en klar fordel å forsyne Bergneset med kli fra Trondheim eller Vaksdal. En slik tilpasning kan samlet sett både bidra til redusert fraktmengde og reduserte fraktkostnader. Felleskjøpet ber derfor om at ordningen videreføres.

Departementet har som et ledd i høringsbehandlingen innhentet ny informasjon om frakt av kli til Bergneset i Balsfjord fra møllesteder utenfor overskuddsområdet. Basert på disse opplysningene ser departementet at det likevel kan være aktuelt å frakte kli fra Trondheim eller Vaksdal til Bergneset. Ut fra dette finner departementet at bestemmelsen i den tidligere frakttilskuddsforskriften § 5 annet punktum, bør videreføres. Avtalepartene har i forbindelse med undertegnelsen av tilleggsprotokollen 16. desember 2008 kommet til enighet om at også denne utmålingsregelen flyttes inn i jordbruksavtalens tabell 5.12 som en ny fotnote 3, se nærmere under kapittel 8 nedenfor.

5. FORMIDLINGSFORSKRIFTEN

5.1 Generelt

Den nye formidlingsforskriften er i all hovedsak ment som en formalisering og kodifisering av dagens ordning der omsetningsleddene formidler pristilskudd til produsentene sammen med oppgjøret for varen. Departementet har i sitt høringsutkast fremsatt en rekke forslag til formalisering og presisering av tilskuddsformidlers plikter og rettigheter. Høringsinstansen stiller seg positive til de fleste av forslagene, og har forståelse for behovet for en formalisering av ordningen. Det synes således å være bred enighet om behovet for en nærmere regulering av de sentrale grunnvilkårene som må

være oppfylt for å kunne få ta del i tilskuddsformidlingen. Departementets forslag om å fjerne a konto-ordningen har imidlertid møtt kritikk.

5.2 A konto-ordningen

5.2.1 *Innledning*

I høringsnotatet foreslo departementet å avvikle a konto-ordningen, det vil si den ordningen der tilskuddsformidler på enkelte jordbrukssektorer kan få forskuttert tilskuddsmidler som skal videreformidles til produsent påfølgende måned. Forslaget var begrunnet i at Statens landbruksforvaltning for tiden utvikler nye fagsystemer for tilskuddsutbetaling. Et sentralt formål med dette arbeidet er å redusere etterslepet mellom omsetningsleddets utbetaling til produsent og refusjon av utbetalte midler fra Statens landbruksforvaltning. Departementet så på den bakgrunn mulighet for en sikrere og mer kostnadseffektiv forvaltning av tilskuddsmidlene der behovet for a konto-utbetalinger ble vesentlig redusert.

5.2.2 *Høringsinstansenes syn*

De høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet, har vært kritiske til departementets forslag om å avvikle a konto-ordningen. *Q-Meieriene AS, Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund og Nortura BA* er enige med departementet i at dagens a konto-ordning fungerer godt, og viser til at ressursbruken ved å inkludere tilskuddsformidlingen i produsentoppgjøret er liten sammenlignet med om dette skulle vært gjort i en egen operasjon. Høringsinstansene stiller seg tvilende til om de nye fagsystemene vil kunne ivareta tilskuddsformidlers behov for likviditet på samme måte som i dag. En senere overføring av tilskudd enn i dagens system vil kunne føre til en uakseptabel forverring av likviditetsbelastningen knyttet til tilskuddsformidlingen. Dette aktualiserer spørsmålet om det bør betales vederlag for de tjenestene som omsetningsleddene utfører for staten. *Norges Bondelag* frykter på sin side at en fjerning av a konto-ordningen vil kunne føre til et mer kostbart og sjeldnere oppgjør for produsentene.

Q-Meieriene AS foreslår at man alternativt ser på en modell der tilskuddet kunne vært formidlet direkte til produsentene etter modell for driftstilskudd melk eller slik som avløserordningen er organisert. På grunn av utbetalings- og oppgjørsmåten mener *Tine BA* at refusjoner basert på de nye fagsystemene vil kunne inneha et gitt element av a konto-utbetaling. Den eneste måten å eliminere dette på, er at Statens landbruksforvaltning selv overtar tilskuddsutbetalingen. *Tine BA* fremhever også at det er kvalifisert tvil om det er mulig å få fagsystemet for melk på plass før den 1. januar 2010, slik departementet har lagt til grunn. Dette tilsier uansett at den foreslåtte overgangsbestemmelsen i § 13 må endres slik at en eventuell avvikling av a konto-ordningen ikke trer i kraft før fagsystemene er tatt i bruk som grunnlag for refusjon.

5.2.3 *Departementets vurdering*

Som det ble redegjort for i høringsnotatet, deler departementet høringsinstansenes syn på at utbetaling av pristilskudd gjennom omsetningsleddene er en kostnadseffektiv ordning som fungerer godt i praksis. Innenfor de sektorene (eventuelt deler av sektorer) der slik utbetaling praktiseres, mottar produsentene tilskudd i samme oppgjør som vedkommende får betaling for leveransen, med de likviditetsmessige fordeler dette innebærer for produsenten.

Samtidig kan det være grunn til å minne om at systemet med a konto-utbetalinger til omsetningsleddene bare praktiseres for grunn- og distriktstilskudd for kjøttproduksjon og melkeproduksjon, samt for tilskudd til norsk ull.³ For en rekke av frakttilskuddsordningene innenfor kornsektoren forskutterer for eksempel møllene betydelige tilskuddsbeløp uten at man så langt har sett noe avgjørende behov for en a konto-ordning lik den man har på kjøtt- og melkesektoren. Når det gjelder produsenter som leverer melk til lokal foredling, har disse sjelden noe apparat i det lokale meieriet som kan formidle tilskuddet, og produsentene mottar følgelig bare halvårige/årlege utbetalinger fra Statens landbruksforvaltning. Distrikts- og kvalitetstilskudd for grøntproduksjon, reguleres som tidligere nevnt av produksjonstilskuddsforskriften, og utbetales direkte til produsenten en gang i året sammen med produksjonstilskudd.⁴

Ordnningen innebærer også en service for omsetningsleddets leverandører som gjennom en slik tilskuddsformidling mottar utbetalingen tidligere enn de ellers ville ha gjort. Som også Nortura BA påpeker kan effektiviteten i oppgjørsrutinene være ett av elementene i konkurransen mellom markedsaktørene.

Dagens a konto-ordning innebærer at penger som enten tilhører produsentene eller staten, utbetales til omsetningsledd uten formaliserte krav til det enkelte foretakets soliditet eller sikring av midlene på annen måte. En av grunnene for denne ordningen har vært dagens betydelige etterslep mellom omsetningsleddets utbetaling til produsent og etterfølgende refusjon av utbetalte midler. Departementets forslag om å avvikle a konto-ordningen var i hovedsak begrunnet i behovet for å redusere risikoen forbundet med slike overføringer. I forslaget lå det også en forventning om at en bred innføring av nye fagsystemer for tilskuddsutbetaling ville kunne innebære en vesentlig reduksjon av etterslepet. Dermed ville forholdene også kunne ligge bedre til rette for en rasjonalisering av utbetalingsrutinene mellom Statens landbruksforvaltning og omsetningsleddene.

Høringsinstansene har, med unntak av Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund, i liten utstrekning adressert de problemstillinger knyttet til risiko som departementet tok opp

³ På eggsektoren utgjør omsetningsavgiften normalt et større beløp enn det pristilskuddsbeløpet som produsenten er berettiget til. Ettersom avgift og tilskudd motregnes, oppstår det dermed ikke noe behov for forskuttering av tilskuddsmidler.

⁴ Søknadsfrist 20. januar og utbetaling i juni hvert år.

i høringsnotatet. Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund uttrykker forståelse for at det er et behov for å øke sikkerheten for de offentlige midlene som blir utbetalt, men mener dette enkelt kan løses ved at det stilles krav om bankgaranti eller tilsvarende sikkerhet for forskuddet.

Landbruks- og matdepartementet vil i lys av høringsinstansenes innspill fortsette arbeidet med å vurdere alternativer til dagens a konto-ordning. I den løpende vurderingen av om a konto-ordningen bør videreføres eller ikke, vil departementet også se på om det er mulig å gjennomføre tiltak eller overgangsordninger innenfor gjeldende system, med økt vekt på sikring av utbetalingsrutinene. Dette kan for eksempel gjennomføres ved bruk av bankgaranti eller separat konto for tilskuddsmidler. Det presiseres fortsatt at det uansett ikke vil være aktuelt å oppheve dagens a konto-ordning før de nye fagsystemene er fullt ut operative. Departementet er således enig med Tine BA i at denne forståelsen bør reflekteres i overgangsbestemmelsen, og at man i forskriften ikke bør binde seg til noen fast dato for gjennomføringstidspunktet. Tilskuddsformidlingsforskriften § 13 er endret i tråd med dette.

6. FORSKRIFT OM PRISUTJEVNINGSBELØP PÅ KRAFTFØR MV.

Utkastet til forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr er i all hovedsak en videreføring av de aktuelle bestemmelser i forskrift om prisnedskrivings-tilskudd, matkorntilskudd og prisutjevningsbeløp på kraftfôr under markedsordningen for korn. Også formålet med ordningen videreføres uendret i utkastet til § 1.

Felleskjøpet påpeker i sin høringsuttalelse at det etter deres syn, fins et mer grunnleggende mål i forskriftsutkastets § 2 tredje ledd hvor det heter at: "*Prisutjevningsbeløp på kraftfôr skal fastsettes slik at norskprodusert korn og oljefrø sikres muligheter til avsetning til de priser som er avtalt i jordbruksoppgjøret*". Felleskjøpet foreslår derfor at departementet tar dette inn i formålsparagrafen ved for eksempel følgende formulering: "*Formålet med ordningen er å sikre at norsk produsert korn og oljefrø kan avsettes til de priser som er avtalt i jordbruksoppgjøret ved å bidra til likeverdige priser på korn og andre råvarer som anvendes i tilvirkning av kraftfôr.*"

Departementet vil bemerke at den nevnte bestemmelsen i forskriftsutkastets § 2 tredje ledd er utformet som en retningslinje for Statens landbruksforvaltnings fastsettelse av avgiften. Det er slik sett ikke naturlig å anse bestemmelsen som en del av formålet med ordningen. Departementet står derfor fast ved den formuleringen av formålet som fremgikk av høringsutkastet.

7. ANDRE ENDRINGER I FORHOLD TIL HØRINGSUTKASTET

Departementet har i tillegg til ovennevnte endringer sett behov for noen språklige justeringer i forskriftenes ordlyd.

7.1 Endringer i pristilskuddsforskriften

Departementet har gjort en justering i ordlyden i forskriften § 9 første ledd. Som lagt til grunn i høringsnotatet, vil enkelte prosedyrer for søknad, rapportering og utbetaling kunne tenkes å være av forskriftsforskrifts karakter. Høringsutkastets ordlyd i § 9 første ledd henviser imidlertid kun til "retningslinjer." Denne ordlyden er noe snever dersom det kan komme til å bli aktuelt å forskriftsfeste visse prosedyrer.

Departementet har derfor valgt å endre denne til en mer nøytralnøytral ordlyd, lik den som er valgt i samme forskrifts § 10 annet ledd. § 9 første ledd lyder etter dette: "*Krav til søknad om tilskudd, rapportering og utbetaling, fastsettes av Statens landbruksforvaltning.*"

Videre endrer departementet ordlyden i pristilskuddsforskriften § 11. I høringsutkastet er retting knyttet til "*feil i utbetaling av pristilskudd.*" Departementet mener det språklig sett er riktigere å bruke begrepet "*feil i utbetalt pristilskudd,*" da retting knytter seg til allerede utbetalt tilskudd.

Pristilskuddsforskriften § 12 første ledd hjemler avkorting av tilskudd ved feilrapportering. Departementet legger til grunn at begrepet "feil" også innbefatter tilfeller der tilskuddsmottaker enten uaktsomt eller forsettlig fortier opplysninger som er relevante for tilskuddsutbetalingen. For å fjerne mulig tvil knyttet til dette, har departementet valgt å presisere bestemmelsen slik at det nå uttrykkelig går frem at også "mangelfulle" opplysninger mv. kan danne grunnlag for avkorting.

Det bemerkes at *manglende* opplysninger ikke alltid må lede til avkorting. Dersom tilskuddsmottakeren for eksempel glemmer å fylle ut en rubrikk i et søknadsskjema, kan dette i enkelte tilfeller i stedet tilsi at Statens landbruksforvaltning som følge av forvaltningens veiledningsplikt bør be foretaket om tilleggsopplysninger eller om å fylle ut skjemaet på nytt. Selv om årsaken til at opplysningene mangler kan sies å skyldes uaktsomhet hos søker, vil det ved slike rene forglemmelser ofte ikke være naturlig å reagere med avkorting i tilskuddet. Selve tilskuddsutbetalingen vil imidlertid forsinkes inntil man har tilstrekkelig grunnlag for å behandle søknaden.

7.2 Endringer i formidlingsforskriften

Det gjøres også en endring i formidlingsforskriften § 8 første ledd om tilbakeholdelse av tilskuddsrefusjon dersom omsetningsleddet driver eller har opptrådt i strid med denne forskriften eller annet regelverk som regulerer virksomheten. Ved en inkurie

hadde henvisningen til ”*vilkår satt i medhold av denne forskrift*” falt ut av ordlyden i forskriftsutkastet som ble sendt ut tidligere.

7.3 Forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr

Departementet har valgt å ta ut forklaringen av begrepet ”kraftfôr” i § 1. Den nærmere reguleringen av hva som defineres som ”kraftfôr” vil uansett bli fastsatt av Statens landbruksforvaltning etter denne forskriftes § 4 første ledd. Med kraftfôrbegrepet vil fortsatt forstås et formalingsprodukt til husdyrfôr som kan inneholde én eller flere råvarer.

8. ENDRINGER I JORDBRUKSAVTALEN

I samband med fastsettelsen av de nye forskriftene har partene i jordbruksavtalen kommet sammen i forhandlingsmøte den 24. november 2008. På møtet ble det enighet om at utmålingsreglene inntas i avtaleteksten. Teksten ble i hovedtrekk utformet i samsvar med departementets utkast som var vedlagt høringsbrevet. Etter innspill fra høringsinstansene har avtalepartene blitt enige om å inntatt en ytterligere bestemmelse i avtaleteksten, relatert til mellomfrakttilskudd ved frakt av kli, se nærmere under kapittel 4.6. Den 16. desember 2008 ble det undertegnet en endringsprotokoll til jordbruksavtalen 2008-2009, der nytt kapittel 5 om pristilskudd ble stadfestet. Endringene i avtaleteksten trer i kraft 1. januar 2009. Tilleggsprotokollen med vedlegg er tilgjengelige på departementets nettsider.

Med hilsen

Viil Søyland (e.f.)
avdelingsdirektør

Siv Tanja V. Durteste
rådgiver

Vedlegg: 3

Vedlegg 1: Forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren

Vedlegg 2: Forskrift om formidling av pristilskudd i landbrukssektoren

Vedlegg 3: Forskrift om prisutjevningsbeløp på kraftfôr og råvarer til kraftfôr

Kopi: Høringsinstansene

Høringsinstansene:

Animalia
Denafo AS
Fatland Gjestal Ull AS
Finansdepartementet
Fiskå Mølle AS
Forbrukerrådet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
GENO
Helios Engros AS
HOFF Norske Potetindustrier BA
Holli Mølle v/Trygve Næsje
Kjøtt og Fjørfebransjens Landsforbund
Konkurransetilsynet
Kornbøndernes Interesseorganisasjon (KIO)
Kvelde Mel AS
Kystlam AS
Lantmännen Mills
Limousine Unik Norge
Meieribransjens Landsforbund
Miljøverndepartementet
Møllehuset AS
Mørk Engebretsen Invest AS
NHO Mat og Bio
NHO Mat og Drikke
Norges Bondelag
Norges Pelsdyrslag
Norgesfôr AS
Norgesmøllene
Norilia
Norkorn
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Fjørfelag
Norsk landbrukssamvirke
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Norsk Sau og Geit
Norske Felleskjøp
Norsvin
Nortura BA
Nærings- og handelsdepartementet
Q-meieriene AS
Småbedriftsforbundet
Stangeland Mølle
Statens landbruksforvaltning

Tine BA

TYR

Unikorn AS

Volda Elektriske Mylne

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund